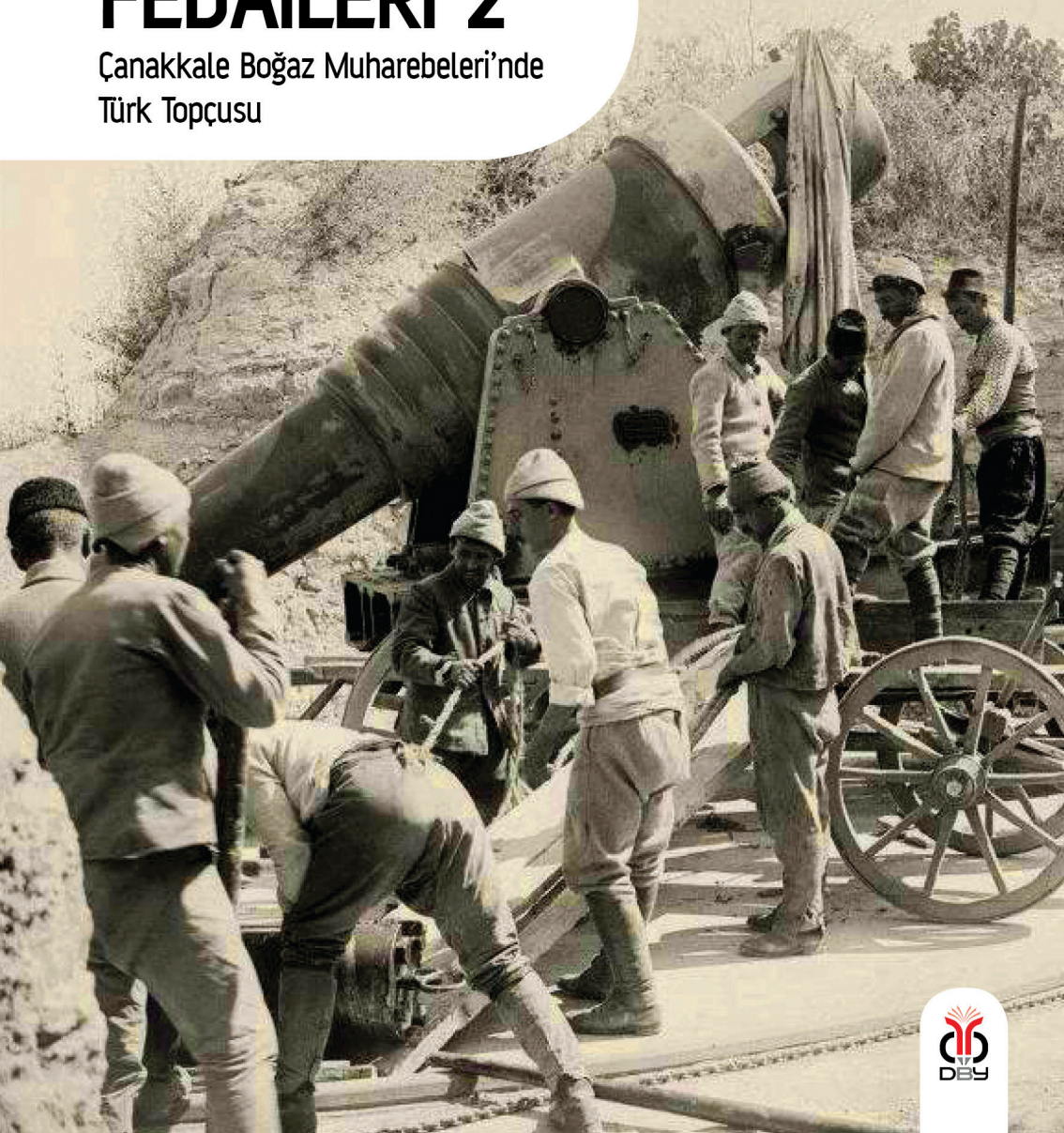
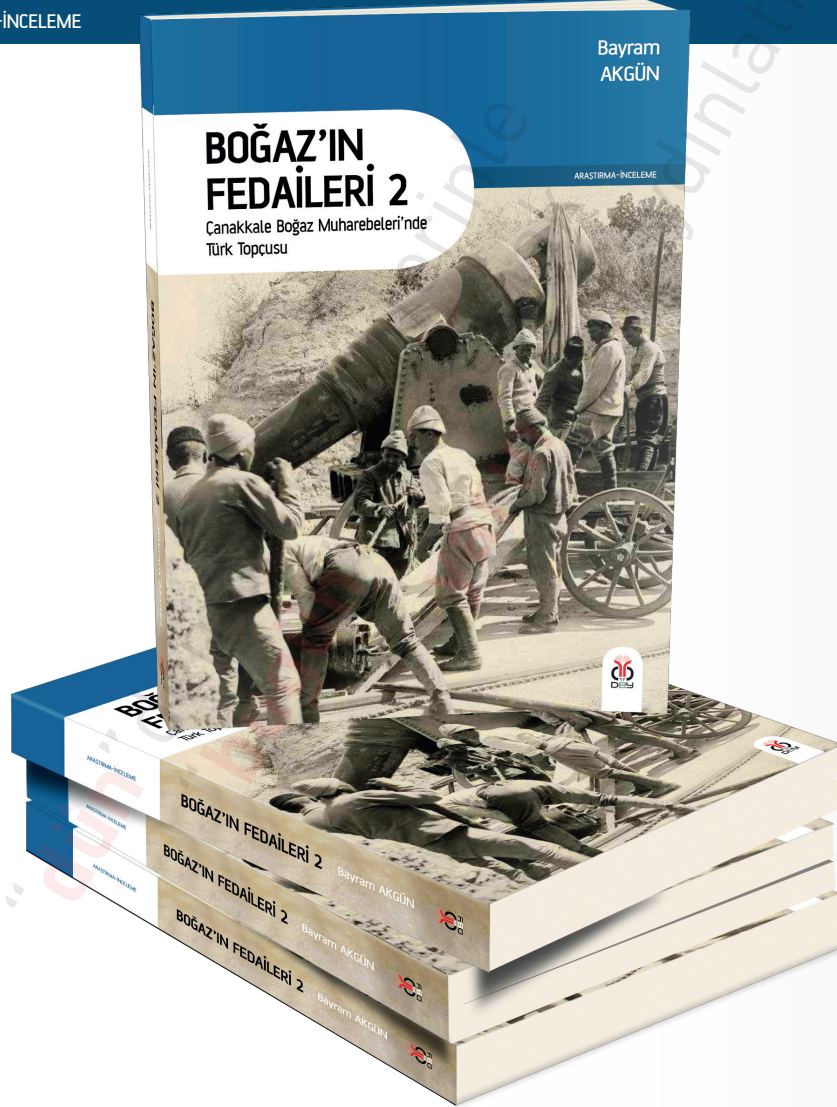

BOĞAZ'IN FEDAİLERİ 2

Çanakkale Boğaz Muharebeleri'nde
Türk Topçusu

ARAŞTIRMA-İNCELEME

İçindekiler

Kısaltmalar	6
Uzunluklar	6
Önsöz	11

1. BÖLÜM

Çanakkale Boğazı'nın Özellikleri / 15

1. Çanakkale Boğazı'nın Özellikleri.....	17
2. Çanakkale Boğazı'nın Tahkimatı.....	19

2. BÖLÜM

Çanakkale Boğaz Muharebeleri / 29

1. Boğaz'daki Topçu Düzeninin Yenilenmesi.....	31
2. Boğaz'daki Topçunun Eğitimi.....	35
3. Boğaz'a Karşı İlk Bombardıman (3 Kasım 1914).....	41
4. Müstahkem Mevki'in 18 Mart 1915 Tarihli Boğaz'daki Konuşu	45
5. 18 Mart 1915 Büyük Boğaz Muharebesi	51
6. Müstahkem Mevki Toplarının Çap ve Çap Uzunlukları	55
7. 18 Mart 1915 Büyük Boğaz Muharebesi'nde: Tarafların Zayıatları...57	
8. 18 Mart 1915 Büyük Boğaz Muharebesi'nin Neticesi.....	61
9. 25 Nisan 1915'ten İtibaren Boğaz'daki Faaliyetler.....	65
10. İntepe-Erenköy Bölgesi'ndeki Topların Çıkarmaya Olan Desteği.....	66
11. Müstahkem Mevki'in Kara Savunması İçin Top Desteği Sağlaması..72	
12. Türklerin İhtiyacı Olan Mermi Üretimi	83
13. Türklerin Top Üretimi	84
14. Avusturya-Macaristan Bataryası'nın Gelişi.....	85

3. BÖLÜM

Topun Tarihçesi / 93

1. Topun Tarihi Gelişimi.....	95
2. Barutun Toplarda Kullanılması	113
3. Topun Nakliyesi ve Tabiyesi	117

4. BÖLÜM

Topun Parçaları / 123

1. Namlu.....	125
2. Çap.....	128
3. Set ve Yiv.....	129
4. Kama	130
5. Muylu ve Muylu Yatağı.....	131
6. Beşik, Kızak ve Kundak	132
7. Top Sehпасı ve Matafora	134
8. Nişan ve Ateşleme Düzenegi.....	135

5. BÖLÜM

Top Mermileri / 141

1. Tahrip Danesi.....	148
2. Külahlı ve Külahsız Zırh Danesi.....	150
3. Som Dane.....	151
4. Şarapnel	151

6. BÖLÜM

Çanakkale Tabya ve Bataryalarında Kullanılan Toplar / 153

1. Yatık Mermi Yollu Toplar	165
a. 355/35 Kıyı Topu	166
b. 355/22 Kıyı Topu	172
c. 280/22 Kıyı Topu.....	175
d. 260/22 Kıyı Topu	177
e. 240/35 Kıyı Topu	179
f. 240/22 Kıyı Topu.....	187
g. 210/22 Kıyı Topu	189
h. 150/26 Kıyı Topu	191

i. 120/30 Muhasara Topu	193
i. 120/24 Muhasara Topu	196
2. Gemi Topları	197
a. 152/45 Gemi Topu	198
b. 150/45 Gemi Topu	203
c. 150/40 Gemi Topu.....	205
d. 105/45 Gemi Topu	210
e. 105/40 Gemi Topu	212
f. 88/45 Gemi Topu	213
g. 75/40 Gemi Topu.....	217
h. 57/40 Gemi Topu	220
ı. 47/40 Gemi Topu	222
i. 210/40 Gemi Topu	224
j. 285/38 Gemi Topu	230
3. Obüsler.....	232
a. 150/10.8 Adi Ateşli Obüs.....	233
b. 150/14 Çabuk Ateşli Obüs	237
c. 105/30 Çabuk Ateşli Obüs.....	238
d. 120/11.6 Obüs.....	243
4. Hafif Toplar	245
a. 87/24 Mantelli Top.....	245
b. 75/30 Çabuk ateşli Sahra Topu.....	250
c. 65 mm'lik Şili Dağ Topu	254
d. Ohaçyüs Topu.....	255
e. 37 mm'lik Uçaksavar Topu	256
f. 25 mm'lik Nordanfild.....	260
g. 90 mm'lik Adi Ateşli Top	261
5. Havan Topları	262
a. 210/6.4 Havan Topu.....	263
b. 210/4 Havan Topu.....	266
6. Sahte Toplar	267

7. BÖLÜM

Çanakkale Muharebesi'nden Sonra Topların Durumu / 273

Çanakkale Muharebeleri'nden Kalma Topların Hurdaya Çıkarılması ..	286
Fatih'in Topu da Acaba Anavatanına Döner mi?	291

8. BÖLÜM
Çanakkale Boğazı Tabyaları
Gezi Rehberi / 293

1. Anadolu Yakası Tabyaları.....	296
Nara Tabyası.....	296
Köseburnu Tabyası.....	298
Anadolu Mecidiye Tabyası	299
Çimenlik Aziziye Tabyası.....	300
Anadolu De Tott Tabyası.....	303
Anadolu Hamidiye Tabyası.....	304
Dardanos Tabyası.....	306
Çakaltepe Tabyası	309
Topçamlar Tabyası.....	311
Karanlık Liman Tabyası	313
Kumkale Tabyası	315
Orhaniye Tabyası.....	316
2. Rumeli Yakası Tabyaları	319
Değirmenburnu Tabyası.....	319
Namazgâh Tabyası	321
Rumeli Hamidiye Tabyası.....	324
Rumeli Mecidiye Tabyası.....	326
Yıldız Tabyası.....	328
Kayalitepe Tabyası.....	329
Domuzdere Tabyası	330
Seddülbahir Tabyası.....	332
Ertuğrul Tabyası	333
Ay Tabya	335
Merkez Tabya.....	336
Yıldız Tabya.....	338
Kaynakça	341
Dizin	347

Önsöz

Çanakkale Savaşı'nın en önemli dönüm noktalarından biri 18 Mart 1915 günü Boğaz'da yaşanan büyük muharebe olmuştur. Bu muharebe sırasında birçok asker hayatını kaybedecek, birçok gemi de Boğaz'ın derin sularına gömülecekti.

I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi açılmadan önce çeşitli tabyalarda bir kısım toplar bulunmaktaydı. Nitekim burada bir cephenin açılması kesinleşince tabyaların top sayıları artırılmıştır. Hatta yeni bataryaların kurulması için özellikle İstanbul'dan birçok top Çanakkale'ye gönderilmişti.

Cephenin açılmasıyla birlikte Birleşik Filo gemileri tarafından tahkimatlara yapılan bombardıman sırasında bazı toplar muharebe dışı kaldı. Boğaz'ın korunabilmesi için ise susturulan topların yenileriyle değiştirilmesi de gerekmekteydi. Bu yüzden cephenin kapanışına kadar sürekli olarak İstanbul'da bulunan tabyalardan alınan toplar ile bazı savaş gemilerinden sökülen toplar Çanakkale'ye gönderildi.

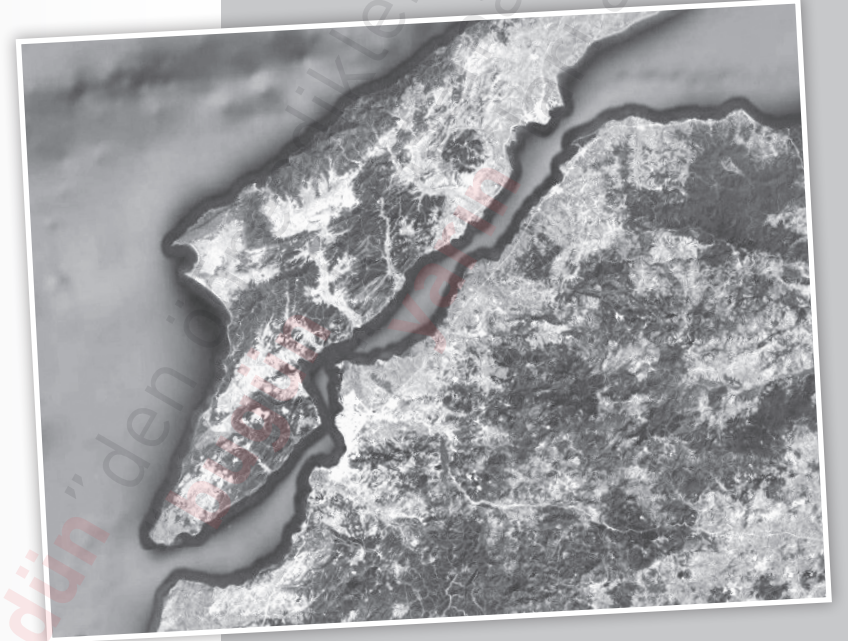
Çanakkale tahkimatlarındaki topların bir kısmı harap olmakta, yeni toplar gelmekte, yeni bataryaların kurulabilmesi için topların yer değiştirilmesi vb. olmak üzere sürekli top trafiği yaşanmaktaydı.

Bu eserde Çanakkale Boğaz Muharebeleri sırasında tabya ve bataryalarda kullanılan toplarla ilgili detaylı bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Eserin okuyucuyla buluşmasında emeği geçen Dr. Tuncay Yılmaz, Ahmet Yurttakal, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki İzgöer, İrfan Güngörür ve DBY Yayınları çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca kitabın hazırlanma aşamasında her daim yanımda olan ve manevi desteğini esirgemeyen eşim Seda Akgün'e de sonsuz şükranlarımı sunarım.

Bayram Akgün
Çanakkale, 2018

Çanakkale Boğazı'nın Özellikleri

TOPÇU MARŞI*

Gürler zaferin teranesiyle,
Coşkun sesi bir topun derinden,
Bir hükmü gazanferanesiyle,
Şimşekler çakar şarapnelinden.

Binler yaşa topçu heybetinle,
Aslan kesilip cidal içinde.

Milli savaşın bilin ki bizler,
Tarihini süngümüzle yazdık,
Tufanla kudursa hep denizler,
Sinmez bu vatanda düşman artık.

Binler yaşa topçu heybetinle,
Aslan kesilip cidal içinde.

Aktıkça ateş bataryalardan,
Afacı boğar köprülü bir kan,
Bilsin bunu kâinatta herkes,
Hakkında sesidir bu gürleyen ses.

Binler yaşa topçu heybetinle,
Aslan kesilip cidal içinde.

Zekai DORMAN

General (Topçu Kurmay)
(Topçu Okulu Eski Öğretmenlerinden)

* Muzaffer Erendil, *Topçuluk Tarihi*, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 227.

1. ÇANAKKALE BOĞAZI'NIN ÖZELLİKLERİ

Tarih boyunca milletler uygun şartlar altında barınabilecekleri ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek coğrafya üzerine yerleşmişlerdir. Özellikle yaşadıkları bölgenin her alanından yararlanmaya çalışmışlardır. Bu yerleşim yerlerinden biri olan Çanakkale, coğrafi özellikleri bakımından yurt edinen insanlara birçok faydalar sağlamıştır.

Çanakkale ve çevresinin tarih boyunca birçok millete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Özellikle ticaret açısından boğazların önemi arttığından dolayı yerleşim yerlerinde de artışlar görülür. Önemli bir yer olmasından dolayı da birçok milletin gözü bu bölgeye çevrilmiş ve bu coğrafyayı ele geçirmek için büyük mücadeleler verilmiştir.

Çanakkale Boğazı, Asya ve Avrupa kıtaları ile Ege Denizi ve Marmara Denizi arasında Kuzeydoğu-Güneybatı yönünde kıvrılarak uzanan bir su yoludur. Yaklaşık 65 km'lik bir uzunluğa sahip olan bu su yolu asırlardır önemli geçiş ve ticaret yollarından biri olma özelliğini her zaman korumuştur. Boğaz'ın en geniş yeri yaklaşık 7-8 km ile Anadolu Yakası'nda bulunan Erenköy Bölgesi ile Rumeli Yakası'nda bulunan Tenger Bölgesi arasındadır. Boğaz'ın yaklaşık 1.300 m uzunluğunda olan en dar yeri ise stratejik açıdan çok önemli, Fatih Sultan Mehmet'in 1462-1464 yılları arasında karşılıklı

olarak yaptırdığı Anadolu Yakası'nda bulunan Çimenlik Kalesi ile Rumeli Yakası'nda bulunan Kilitbahir Kalesi arasındadır.

Çimenlik Kalesi ile Kilitbahir Kalesi arasındaki mesafenin az olması buradaki akıntının hızını da artırmaktadır. Marmara'dan Ege Denizi'ne doğru, denizin üstünde olan akıntı saatte 2 deniz mili hıza ulaşmaktadır. Fakat Boğaz'ın en dar noktası özelliğini taşıyan bu iki kale arasında ise bu akıntı 3.5 deniz miline kadar yükselerek boğazdaki akıntının en fazla olduğu nokta olma özelliğini sahiplenmektedir. Ayrıca bu nokta Boğaz'ın en derin noktasını oluşturmaktadır. Bu üst akıntının karşılığında suyun altında ise Ege Denizi'nden Marmara Denizi'ne doğru yine saatte 2 mil hızında ters akıntı mevcuttur.

Çanakkale Boğazı'nın kıyıları kuzeyde Gelibolu (Rumeli Yakası) ile Çardak (Anadolu Yakası) arasında başlar. Gelibolu yarımadasında Rumeli kıyıları güney batıya doğru dere ağızlarında alçak, diğer yerlerde 300 m'ye varan tepeli kıyılar ile Bigalı Deresi'ne, en dar yerde Kilitbahir'e, sonra dar vadilerin ağzında küçük koylar oluşturarak Teke Burnu'na kadar devam eder. Çanakkale tarafındaki Anadolu Kıyıları ise güneye doğru alçak ve az bükümlü kıyılar halinde Nara Burnu'na, sonra alçak tepeler önünde birçok küçük koylar çizerek, Kocaçay-Kepez Burnu arasında yarım daire şekilli Sarısığlar koyuna doğru uzanır. Buradan kıyılar batıya dönerek Kumkale'ye kadar geniş bir yay çizer. Bu kıyı eski Menderes nehri ağzında biter.¹

Çanakkale Boğazı'nın stratejik önemi birçok Osmanlı padişahı tarafından farkına varılır. Bu nedenle Çanakkale Boğazı'nın çevresine kaleler, tabyalar ve bataryalar inşa ederek boğazın savunmasını güçlendirmeye çalıştılar. Her gelen padişah bir önceki devirden kalan istihkâmlara ilaveler, restorasyonlar yapar ve bunlara ek olarak yenilerini ilave ettiler. Bu istihkâmların güçlendirilmesinin bir sebebi de Çanakkale Boğazı'nın İstanbul'un kapısı durumunda olmasıydı. Karadeniz dışında İstanbul'a ulaşabilecek tek boğaz yolunun Çanakkale Boğazı olması bu kapının kilitli olmasını gerektirmekteydi.

¹ M. Orhan Bayrak, *Çanakkale Savaşları*, Bir Harf Yayınları, İstanbul 2005, s. 15-17.

Çanakkale Boğazı, Akdeniz ile Karadeniz'i birbirine bağladığı ve Asya ile Avrupa arasında bir geçiş noktası olduğu için Karadeniz'in bir kilidi önemini taşımaktadır. Ayrıca ticari, stratejik ve iktisadi anlamda büyük bir öneme sahiptir.

Boğazlar, başkentin ve hilâfet makamının kapısı olmakla önemini birçok zamandan beri tasdik ettirmiş ve tarihte bu önemini defalarca fiilen göstermiştir.²

2. ÇANAKKALE BOĞAZI'NIN TAHKİMATI

Çanakkale Boğazı tarih boyunca önemini her zaman korumuş ve ele geçiren kişilerce de korunmaya çalışılmıştır. Çanakkale Boğazı'ndaki tahkimatlara baktığımızda ilk olarak Fatih Sultan Mehmet Han'ın eserleri dikkatimizi çeker. Fatih Sultan Mehmet'in 1453 yılında İstanbul'u fethettikten sonra Çanakkale Boğazı'nın en dar yerine karşılıklı olarak 1462-1464 yılları arasında inşa ettirdiği Kilitbahir Kalesi ve Çimenlik Kalesi Osmanlı Dönemi Çanakkale Boğaz Tahkimatı'nın ilk örnekleridir.

1656 yılında Ceneviz ve Venedik Donanması'nın Çanakkale Boğazı'nı abluka altına almasından dolayı Boğaz'ın girişine karşılıklı olarak kaleler inşa ettirilerek tahkimat güçlendirilmeye çalışılır. IV. Mehmet'in annesi Valide Hatice Turhan Sultan'ın masraflarını karşılamasıyla Boğaz girişinin Rumeli Yakası'na Seddülbahir Kalesi (Kale-i Sultaniye) inşa ettirilir. IV. Mehmet de Anadolu Yakası'na, Seddülbahir Kalesi'nin karşısına Kumkale Kalesi'ni (Kale-i Hakanîye) inşa ettirir. Bu kalelerin yapımına 1657 yılında başlanır ve 1659 yılında tamamlanır. Çanakkale Boğazı'ndaki kale sayısı dörde çıkarılmış olur.

XVIII. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, teknoloji şartlarının değişmesiyle birlikte bazı kale tahkimatlarının savunmada yetersiz

² Selahaddin Adil, *Harb-i Umumide Çanakkale Muharebat-ı Bahriyesi*, Erkân-ı Harbiye Mektebi Külliyyatı, sayı 3, Erkân-ı Harbiye Mektebi Matbaası, İstanbul 1920, s. 2.

oldukları gün yüzüne çıkmış ve bu kalelerin yerini özellikle tabyalar almaya başlamıştı. Tabyaların daha az hedef teşkil etmesi önemi bir derece daha artırır.

Çanakkale Boğazı'na tabyaların inşa edilmesi III. Mustafa döneminde başlar. Özellikle bu dönemde İstanbul'da olan Baron de Tott, Çanakkale'ye gönderilir. Yapacağı incelemelerin ardından ise gerekli yerlere tabyalar inşa etmeye başlar.

XVIII. yüzyıldaki Türk topçuluğuna katkılarda bulunan Baron de Tott 1755'te Fransa elçiliği mensubu olarak İstanbul'a geldiğinde, Osmanlı tahtında Sultan III. Osman bulunuyordu. Sultan III. Osman ölünce yerine III. Mustafa geçmişti. Sultan III. Mustafa, Avrupa devletleri biçiminde ıslahata taraftar olup bunu içtenlikle istemekteydi. Dönemin Fransa Kralı tarafından bazı askeri düzenlemeler yapmak üzere Türkiye'ye gönderilmiş olan ve Osmanlı belgelerinde "Tot Beyzade" denilen Baron de Tott'un çabalarıyla topçulukta bazı ıslahat işlerine başlanmıştır. 1770'te bir Rus filosunu Ege Denizi'ne gönderen Çarice II. Katerina, Mora'daki Maynot Rumlarını ayaklandırmaya çalışır. Bu isyan önce genişler, daha sonra Türk ordusunun üstünlüğüyle bastırılır. Ancak Çeşme Limanı'nda bulunan Türk

Boğaz'ın ilk fedaisi
Namazgâh Tabyası

Kaynakça

Arşivler

- ATASE, Kls. 4704, Dos. 4, Fih. 13-1
ATASE, no: /1725, Kls. 5636, Dos. H-1, F. 1-12
ATASE, no: 1/1, Kls. 118, Dos. 555, f. 16-4
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-1, F. 1-77
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-12, F. 1-7, 1-45, 1-47
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-12, F. 1-72
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-13, F. 1-24
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-13, F. 1-6, 1-18
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-14, F. 1, 1-3
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-14, F. 1-7, 1-8
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-2, F. 1-13
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-2, F. 1-16, 1-29
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-2, F. 1-21, 1-23
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-3 F. 1-49
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-3 F. 1-62
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-3, F. 1-12
ATASE, no: 6/1666, Kls. 4669, Dos. H-3, F. 1-45
ATASE, no: 6/1670, Kls. 4701, Dos. H-1, F. 1-181
ATASE, no: 6/3171, Kls. 4857, Dos. H-2, F. 1-7
ATASE, no: 7/6968, Kls. 5675, Dos. 1, F. 1-44
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 030.18.01.01.8.42.20

Kitaplar

- AKINGÜÇ Gürsel, *Tarih Süreci İçinde Çanakkale Muharebeleri ve Muharebe Alanları*, Ajans 2023 Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2011.

- ALGANER Haydar Mehmet, *Çanakkale Kara Savaşları Günlüğü*, Deniz Basımevi Müdürlüğü, 1. Baskı, İstanbul Ocak 2009.
- BARON DE TOTT, *18. Yüzyılda Türkler*, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1976.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri I*, Ankara 2005.
- BAYRAK M. Orhan, *Çanakkale Savaşları*, Bir Harf Yayınları, İstanbul 2005.
- Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi 4 Haziran 1915-9 Ocak 1916*, c. V, III. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2012.
- Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi Amfibi Harekât*, c. V, II. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2012.
- Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi*, (Haziran 1914, 25 Nisan 1915), c. V, I. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2012.
- BULL Stephen, *Encyclopedia of Military Technology and Innovation*, Columbia Üniversitesi Yayını, Londra 2004.
- ÇAMOĞLU Şemsettin, *Çanakkale Boğazı ve Savaşları*, Eski Muharipler Cemiyeti Çanakkale Şubesi Yayınları, numara 2, İstanbul 1962.
- ÇÖL Emin, *Çanakkale-Sina Savaşları*, Ankara 1977.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, *Çanakkale Bölgesi'nde Osmanlılar Döneminde Yapılan Kale ve Tabyalar*, 1994.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, *Çanakkale Savaşları Rehberi*, 2004.
- DUMAN Cevdet, *Askeri Tarih İçinde Türk Topçusu*, c. III/2.
- ERASLAN Cezmi, *II. Abdülhamid'in Çanakkale Savunması*, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul 2014.
- EREN Ramazan, *Çanakkale Kahramanları 2, Herkes Onlara Hayrandı*, Zirve Basım, Çanakkale 18 Mart 2005.
- ERENDİL Muzaffer, *Topçuluk Tarihi*, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1988.
- ESENCAN Tahsin, *Türk Topçuluğu ve Kaynakları*, Ankara 1946.
- Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, Çanakkale Cephesi Harekâtı*, c. V, 1. Kitap (Haziran 1914-25 Nisan 1915), Ankara 1993.
- Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi Deniz Harekâtı*, c. VIII, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1976.

- GÖRGÜLÜ İsmet, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922*, TTK, Ankara 1993.
- GÜCÜYENER Şükrü Fuad, *Birinci Dünya Savaşı'nda Tanıdığım Kahramanlar*, 1. Baskı, İstanbul 1947.
- GÜNEŞEN Fikret, *Çanakkale Savaşları*, Kastaş Yayınları, 1. Baskı, İstanbul Mart 1936.
- HAMILTON Ian, *Gelibolu Hatıraları 1915*, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2005.
- HERBERT Aubrey, MORGENTHAU Henry, *Çanakkale Devler Ülkesi'nde Devler Savaşı*, Çev: Seyfi Say, Ataç Yayınları, İstanbul Nisan 2005.
- İbrahim Naci, *Allahısarmarladık, Çanakkale Savaşı'nda Bir Şehidin Günlüğü*, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 3. Bölge Müdürlüğü, Yayına Haz: Lokman Erdemir, Seyit Ahmet Sılay, Çanakkale 2013.
- Kara Kuvvetleri Komutanlığı, *Türk Topçuluk Tarihi*, Topçu ve Füze Okulu Komutanlığı, 2. Sınıf Basımevi Müdürlüğü, Ankara 2007.
- KARAKAŞ Nuri, *İtalyan Donanması'nın Çanakkale Boğazı Saldırısı'nda Bir Kahraman: Topçu Onbaşı Yusuf (ERDİL)*, Ankara 2013.
- KOCAGÜNEY Vehbi, *Topçuluk Tarihimize Genel Bir Bakış, Topçu Okulu 1950'nci Yıl Albümü*.
- KOÇ Abdülkadir, *Çanakkale Muharebelerinde Topçunun Kullanılması*, Topçu ve Füze Okulu Komutanlığı, 2'nci Sınıf Basımevi Müdürlüğü, Ankara 2008.
- KORAY Enver, *Selahaddin Adil Paşa Çanakkale Hatıraları*, İstanbul 1982.
- LOREY Hermann, *Türk Sularında Deniz Hareketleri, Boğazlar Etrafında Mücadele*, Çev: Tacettin Talayman, T.C. Deniz Basımevi, İstanbul 1946.
- MOLTKE Helmuth von, *Moltke'nin Türkiye Mektupları*, Türkçesi: Hayrullah Örs, Remzi Kitabevi, İstanbul 2015.
- MUHLMAN Carl, *Çanakkale Savaşı, Bir Alman Subayın Anıları*, 8. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2006.
- _____, *Der Kampf Um Die Dardanellen 1915*, Berlin, 1927.
- Müstahkem Mevki Mermileri*, Askeri Matbaa, 1937.
- ÖNDER Cahit, *7 Cephenin Gazileri Anlatıyor*, 4. Baskı, Neşa Ofset, İzmir 10 Mayıs 2005.
- ÖZKARDEŞ Mehmet Ali, *Ahmet Süreyya Emin Hazretlerinin Divan-ı Şerifi*, İstanbul 1998.

- SANDERS Liman Von, *Türkiye'de Beş Yıl*, Çev: Mehmet Şevki Yazman, Burçak Yayınevi, İstanbul 1968.
- SAYILIR Burhan, *Çanakkale Savaşları ve Savaş Alanları Rehberi*, Siyasal Yayınları, Çanakkale 2007.
- Sedat, *Boğazlar Mes'alesi ve Çanakkal'a Muharebe-i Bahriyesinde Türk Zaferi*, Ankara 1927.
- Selahaddin Adil, *Harb-i Umumide Çanakkale Muharebat-ı Bahriyesi*, Erkân-ı Harbiye Mektebi Külliyyatı, sayı 3, Erkân-ı Harbiye Mektebi Matbaası, İstanbul 1920.
- SUNATA İ. Hakkı, *Gelibolu'dan Kafkaslar'a*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.
- TUNÇÇAPA Şakir, *Çanakkale Hatıralarım*, T.C. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 1. Baskı, İstanbul 1958.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, c. III, VI. Kısım, I. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1971.
- UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları-II*, TTK, Ankara 1988.
- YAZMAN Mehmet Şevki, *Türk Çanakkale*, Ulus Basımevi, Ankara 1938.

Makaleler

- Askeri Tarih Belgeleri Dergisi*, "ATASE Arşivinden Seçilmiş Çanakkale Deniz Savaşı'na Ait Belgeler", Genelkurmay Basımevi, Ankara 2014.
- ATABAY Mithat, "Çanakkale'de Batan Gemilerin Enkazının Çıkarılması ve Satılması", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, c. XXXII, sayı 54, Ankara 2013.
- BEŞİRLİ Mehmet, "Birinci Dünya Savaşı Öncesinde Türk Ordusu'nun Top Mühimmatı Alımında Pazar Mücadelesi: Alman Friedrich Krupp Firması ve Rakipleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sayı 15, Konya Bahar 2004.
- BIYIKLI Mustafa, "Mehmet Esat Paşa'nın Çanakkale Cephesi Şimal Gurubu Tahrirat ve Telefon Görüşmeleri (2-20 Temmuz 1915)", *International Journal of Social Science*, Volume 6 Issue 2, p. 203-221, February 2013.

- ERDEMİR Lokman, "Çanakkale Boğazı Müstahkem Mevki İntepe Topçu Grubu'ndan Bir Subayın Günlüğü", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, Yıl 11, sayı 14, Ankara Bahar 2013.
- GÜZEL Hasan Celal, ÇİÇEK Kemal, KOCA Salim, "Osmanlı", *Türkler*, c. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- İNCE Cevat, KÖYLÜ Bahattin, "Eceabat'ta, Bir Kale ve Üç Tabyanın Tarihçesi İle Restorasyon Deneyimi", *Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları*, Boğaz Matbaası, Çanakkale 25-31 Ağustos 2008.
- KARAKAŞ Nuri, "Askeri ve Siyasi Yönleriyle İtalyan Donanması'nın Çanakkale Boğazı Harekâtı (18 Nisan 1912)", *Akademik Bakış Dergisi*, c. VI, sayı 12, Ankara 2013.
- KURTOĞLU Fevzi, "Çanakkale ve 18 Mart 1915", *Deniz Mecmuası*, 336. sayının eki, Deniz Matbaası, İstanbul 1935.
- ORHON Alparslan, "Çanakkale Boğazı Muharebesi (18 Mart 1915)", *Askerî Tarih Bülteni*, sayı 10, Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara Ağustos 1980.
- YETKİN Gıyas, "18 Mart Çanakkale Zaferi'nin 50 nci Yıldönümü 1915-1965", *Eski Muharipler Dergisi*, Genelkurmay Basımevi.

Tezler

- AŞKAR Özgür, *Osmanlı Devleti'nin Çanakkale Cephesi'nde Askeri Donatımı (Gemiler, Tabyalar-Toplar)*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2007.

Gazeteler

- Milliyet*, 16.11.1964
Milliyet, 26.01.1982

İnternet

- <http://edurnford.blogspot.com.tr/2015/04/431c-anzac-centenary-turkey-gallipoli.html>
- <http://forum.boinaslava.net/showthread.php?6610-Bulgarian-Artillery-in-WW1>
- www.anzacsite.gov.au/2visiting/tr/trtourasia3.html
- www.biraz.gen.tr/muhendislik/mermi-nedir-mermi-cesitleri

www.bozcaadahaber.net/ahmet-sisman-yazdi-canakkale-savasi-anitlarinin-yok-edilmesi-ve-cemal-sureya.html.
www.bulgarianartillery.it/bulgarian%20artillery%201/Deposito/0K120mm_L30.jpg
www.bulgarianartillery.it/Bulgarian%20Artillery%201/Krupp%20105mm%201905.htm
www.canakkalemuharebeleri1915.com/makale-ler/yucel-ozkorucu/450-tahliye-1-gelibolu-yarimadasi-nda-sartlar-zorlasir
www.cwr.iwm.org.uk/collections/item/object/205284729
www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=236
www.geliboluyuanlamak.com/453_Alcitepe-de-Yikilan-Topcu-Aniti-Uzerine-%28Ismail-Sabah%29.html (01.04.2013)
www.iwm.org.uk/collections/item/object/205223159
www.iwm.org.uk/collections/item/object/205284751
www.kilitbahir.com/index.php?cmd=pages&kat=3&id=34
www.navweaps.com/Weapons/WNGER_41-40_sk00.htm
www.navyingallipoli.com/field_a.html
www.navyingallipoli.com/ottomanside.html
www.os-ar.com/modules.php?name=News&file=article&sid=240317

Dizin

A

Agamemnon 51, 52, 53, 59, 66, 67, 68, 69, 169, 207
Ahmet Süreyya Emin 101, 102, 103, 104, 131
Akyarlar 46, 47, 82, 192, 221, 246, 248
Alçitepe 210, 242
Ali, Niğdeli 135, 184
Ali Tevfik 64, 71, 235
Alman/lar 24, 26, 35, 36, 37, 39, 40, 64, 72, 76, 81, 82, 84, 85, 87, 89, 99, 100, 102, 104, 128, 131, 161, 166, 167, 169, 171, 173, 179, 184, 196, 200, 210, 213, 214, 215, 216, 225, 226, 228, 230, 231, 237, 239, 243, 245, 250, 254, 276, 297, 300, 302, 306, 310, 312, 314, 316, 325, 331, 333
Almanya 24, 36, 37, 61, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 99, 130, 166, 172, 173, 175, 177, 179, 187, 189, 191, 196, 215, 224, 225, 228, 230, 237, 239, 243, 245, 250, 254
Anadolu De Tott Tabyası 22, 23, 302, 303, 304, 323
Anadolu Hamidiye Tabyası 32, 37, 46, 52, 54, 57, 146, 167, 168, 170, 171, 179, 181, 188, 256, 284, 285, 304, 305, 306, 312
Anadolu Mecidiye Tabyası 32, 47, 175, 178, 187, 189, 263, 264, 279, 281, 282, 284, 285, 299, 300

Anadolu Yakası Tabyaları 296
Anafartalar 89, 169, 189, 191, 192, 268, 282
Asakir-i Mansure-i Muhammediye 24
Avusturya-Macaristan 85, 87, 91, 271
Ay Tabya 32, 47, 262, 335, 336, 337, 338
B
Bağdat 116
Bakırköy Baruthanesi 116
Bakır Sevk Çemberi 105
Balistik 105, 106
Balistik Sarkaç (Balistik Rakkas) 105, 106
Balistit 106, 115
Baron de Tott 20, 21, 22, 24, 97, 303, 304, 319, 320, 321, 323
Barut 105, 106, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 156, 164
Barut Hakkı 106
Baruthaneler 16
Baykuş Tabyası 58
Baykuştepe 82, 121
Behramlı 242, 329
Berlin 40, 44, 88, 89
Beykoz Baruthanesi 116
Birinci Dünya Savaşı 24, 25, 31, 35, 36, 60, 65, 66, 75, 76, 84, 85, 89, 90, 99, 100, 107, 148, 190, 240, 244, 249, 258, 265, 270, 315
Boğalı (Bigalı) 82

Bozcaada 22, 23, 55, 194, 214
Brodvel 84
Brovle sistemi 84

C-Ç
Cevat Paşa (Çobanlı) 39, 40, 41, 45, 46, 50, 61, 64, 75, 78, 83, 192, 208, 221, 307
Çakaltepe 79, 82, 188, 206, 208, 209, 219, 283, 285, 309, 310
Çakaltepe Tabyası 188, 283, 285, 309, 310
Çamoğlu, Yüzbaşı Şemsettin 41, 173
Çimenlik 18, 19, 22, 23, 47, 51, 57, 120, 167, 168, 172, 173, 174, 181, 187, 189, 277, 279, 281, 283, 284, 285, 295, 300, 301, 302, 303, 304, 309, 314, 318, 321, 323
Çimenlik Aziziye Tabyası 300, 309
Çimenlik Kalesi 18, 19, 22, 23, 167, 172, 173, 174, 181, 300, 302, 303, 304, 318, 321, 323

D
Dardanos 32, 37, 46, 50, 55, 58, 59, 60, 61, 64, 80, 82, 121, 169, 192, 202, 205, 206, 207, 208, 210, 218, 220, 234, 259, 268, 275, 297, 302, 306, 307, 308, 309, 312
Dardanos Tabyası 50, 58, 306, 307, 308, 309
Değirmenburnu Tabyası 22, 23, 47, 48, 178, 188, 189, 259, 277, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 304, 319, 320, 321
Değirmen Tabyası 50
Domuzdere Tabyası 188, 285, 330, 331, 332

E
Ege Denizi 17, 18, 20, 25, 219, 225, 229, 329, 333, 335

Erenköy 17, 45, 48, 49, 50, 53, 56, 63, 64, 66, 68, 73, 79, 80, 169, 190, 193, 195, 202, 232, 234, 235, 244, 259, 264, 268, 309, 312, 314
Ertuğrul Koyu 66, 67, 68, 69, 70, 258, 334, 335
Ertuğrul Tabyası 33, 70, 79, 179, 181, 277, 316, 333, 334
Eskihisarlık 49, 70, 244
Evliya Çelebi 96

F
Fahri Bey 182, 186
Fatih Sultan Mehmet 17, 19, 26, 97, 295
Ferit Bey 288
Fevzi Paşa, Müşir 288
Fransız/lar 22, 23, 24, 42, 51, 53, 54, 66, 70, 71, 76, 80, 98, 100, 158, 161, 163, 182, 215, 224, 246, 316, 329, 335, 336, 338

G
Galile 105
Gelibolu 18, 32, 47, 77, 85, 87, 89, 90, 91, 116, 147, 214, 225, 240, 262, 271, 335, 336
Geyikli 194
Goncasuyu 50
Gözcübaba 81, 209, 210, 226

H
Hamidiye 32, 36, 37, 39, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 146, 149, 159, 167, 168, 170, 171, 179, 181, 188, 219, 247, 248, 256, 259, 277, 278, 279, 281, 283, 284, 285, 304, 305, 306, 312, 324, 325, 326
Hamidiye Tabyası 32, 36, 37, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 146, 149, 159, 167, 168, 170, 171, 179, 181, 188, 219, 247, 248, 256, 259, 277, 179, 181, 188, 219, 256, 259, 277,

279, 281, 283, 284, 285, 304, 305, 306, 312, 324, 325, 326
Harapkale 81, 209, 210, 211
Hasan Fehmi Bey 288
Havan 33, 38, 56, 58, 87, 89, 108, 156, 160, 259, 262, 263, 264, 266, 300
Henri IV 67
Herschel, Yüzbaşı M. A. 215
Hilmi Bey, Yüzbaşı 184, 185, 186, 325
Hisarlık 42, 58, 80

İ
İkinci Dünya Savaşı 197, 199, 203, 208, 230, 317, 318, 335
İmla Hakkı 108
İmroz 80, 199, 204, 215, 225, 228, 229
İntepe 49, 51, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 79, 82, 118, 119, 190, 193, 194, 195, 203, 204, 209, 213, 214, 219, 237, 248, 268, 270, 282, 312, 314
İntepe Bataryası 66, 67, 68, 69, 70, 193, 195
İsmet Paşa 288
İstanbul 18, 19, 20, 21, 22, 26, 36, 37, 75, 83, 84, 88, 89, 101, 116, 119, 147, 148, 166, 167, 168, 179, 190, 194, 202, 205, 220, 222, 225, 226, 229, 256, 257, 260, 266, 281, 286, 291, 292, 295, 296, 312, 320, 323
İş Bankası 271, 289
İtalya/İtalyan 166, 180, 199, 289

K
Kâğthane Baruthanesi 116
Kara Barut (Ateşleme Barutu) 106, 114, 156
Karanlık Liman 188, 189, 190, 191, 203, 205, 208, 234, 268, 270, 281, 282, 283, 285, 313, 314, 315
Karantina Bölgesi 49, 234, 244, 325, 327
Karataş 82, 221

Kartuş 108, 109
Kasımpaşa Baruthanesi 116
Kayalitepe Tabyası 192, 329
Kâzım Paşa 288
Kepez 18, 22, 31, 32, 46, 47, 50, 52, 82, 200, 213, 217, 218, 219, 220, 221, 237, 246, 247, 260, 300, 314
Kephalos (Kefalo) Körfezi 225
Kılavuz Kabarıntısı 108
Kırık Direk (Agamemnon Zırhlısı) 207
Kilitbahir 18, 19, 22, 23, 32, 51, 149, 201, 219, 247, 291, 295, 298, 300, 319, 320, 321, 322, 323, 338
Kilitbahir Kalesi 18, 19, 22, 23, 291, 300, 320, 321, 322, 323, 338
Köseburnu Tabyası 298
Kronograf 108
Krupp 84, 88, 99, 100, 104, 128, 131, 156, 157, 159, 160, 161, 163, 166, 167, 172, 175, 177, 179, 180, 187, 189, 191, 196, 224, 230, 231, 237, 239, 243, 245, 246, 250, 254, 276, 297, 300, 302, 309, 310, 312, 316, 325, 331, 333, 335
Krupp, Alfred 99, 100
Krupp, Friedrich 99
Kumburnu 48, 82, 222, 223, 256, 257
Kumkale 18, 19, 25, 32, 33, 41, 52, 61, 65, 66, 67, 70, 71, 81, 82, 169, 175, 176, 177, 187, 188, 189, 192, 208, 209, 211, 213, 214, 216, 219, 232, 261, 277, 279, 282, 285, 312, 313, 315, 316, 332
Kumkale Tabyası 71, 175, 177, 187, 189, 192, 277, 315, 316

M
Maçka 83
Marmara Denizi 17, 18
Matafora 109, 134, 135

Mecidiye Tabyası 32, 47, 48, 50, 51, 52, 54, 55, 58, 135, 168, 175, 178, 179, 181, 184, 187, 189, 259, 263, 264, 277, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 299, 300, 311, 325, 326, 327
Mehmet Zekeriya, Yüzbaşı 64
Menderes Çayı 80
Merkez Tabya 32, 47, 262, 336, 337, 338
Mesudiye 46, 57, 79, 82, 131, 194, 198, 199, 200, 201, 202, 220, 221
Midilli 41, 204, 229
Milciler 137, 138
Milyem 110
Mirliva Cevat (Müstahkem Mevkii Kumandanı) 78
Mondros 180, 199, 204, 229
Muhtar Bey 288
Mustafa Fevzi Bey 288
Mühlman, Carl 38, 62, 159
Müstahkem Mevki 26, 31, 33, 35, 37, 41, 45, 46, 49, 50, 52, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 120, 146, 147, 148, 149, 150, 155, 157, 190, 200, 201, 208, 234, 239, 251, 254, 255, 257, 261, 312
N
Namazgah Tabyası 20, 21, 22, 23, 37, 47, 48, 51, 52, 57, 58, 61, 178, 179, 188, 189, 190, 256, 277, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 304, 321, 322, 323, 324
Nara 18, 23, 26, 36, 47, 50, 80, 82, 178, 187, 188, 200, 205, 220, 222, 223, 229, 231, 234, 259, 266, 277, 279, 281, 282, 283, 284, 296, 297, 298, 312, 324
Nara Tabyası 36, 47, 50, 178, 187, 188, 222, 259, 277, 279, 281, 282, 283, 284, 296, 297

Necati Bey 288
Newton 105
Nicolai, Albay 71
Novorosisk 41
Numune Ağır Obüs Taburu 58
Numune Ağır Topçu Taburu 59, 234

O

Obüs 49, 56, 57, 58, 70, 79, 111, 145, 156, 223, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 243, 244, 264, 308, 309, 332
Odessa 41
Orhaniye 33, 37, 41, 42, 79, 81, 179, 180, 181, 202, 203, 205, 257, 275, 277, 279, 315, 316, 317, 318, 333
Orhaniye Tabyası 33, 42, 79, 179, 180, 181, 202, 257, 277, 315, 316, 317, 318, 333
Osmanlı Devleti 18, 19, 20, 22, 24, 35, 84, 85, 86, 89, 91, 97, 98, 99, 100, 101, 110, 111, 116, 117, 159, 161, 166, 179, 244, 249, 253, 286, 295, 304, 308, 322, 325

P

Pamuk barutu 106, 115
Proncis, Yüzbaşı 228

R

Refik Bey, Dr. 288
Rhein Westfalen 99
Rumeli Hamidiye Tabyası 32, 48, 51, 52, 61, 167, 168, 170, 304, 324, 325, 326
Rumeli Mecidiye Tabyası 32, 48, 51, 52, 54, 55, 58, 135, 168, 175, 179, 181, 184, 284, 311, 325, 326, 327
Rumeli Yakası Tabyaları 319

S-Ş

Safa Bey 288

Sanders, Liman von 74, 75, 85, 194
Seddülbahir 19, 22, 25, 32, 33, 37, 41, 42, 44, 45, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 80, 82, 85, 89, 157, 158, 162, 169, 175, 176, 178, 188, 190, 194, 202, 203, 204, 209, 211, 214, 215, 216, 219, 224, 225, 226, 227, 229, 231, 239, 240, 246, 248, 257, 266, 268, 270, 275, 277, 279, 282, 313, 314, 316, 323, 332, 333
Seddülbahir Kalesi (Kale-i Sultaniye) 19, 22, 41, 44, 176, 178, 188, 316, 323, 332, 333
Seddülbahir Tabyası 33, 37, 45, 157, 158, 175, 176, 178, 188, 246, 277, 332, 333
Selahaddin Adil Bey 64, 119, 120, 312
Selanik 116, 219
Seyit Bey (Adliye Vekili) 288
Seyit Onbaşı, Koca Seyit 135, 168, 181, 183, 184, 185, 311, 326, 327
Sırbistan 87, 88, 90, 91
Sivastopol 41
Soğanlı 48, 50, 80, 82, 200, 220, 257, 312
Soğanlıdere 48, 55, 75, 82, 197, 211, 214, 222, 227, 235, 246, 247, 256, 260, 275, 324
Subaşı 81, 206, 211, 275
Sultan Abdülaziz 172, 173, 175, 177, 187, 189, 191, 196, 197, 237, 297, 311, 313, 322, 336, 338
Sultan II. Abdülhamid 25, 35, 104, 166, 179, 239, 243, 245, 246, 250, 254, 299, 304, 306, 316, 320, 322, 324, 326, 328, 329, 333, 336, 338
Sultan III. Mustafa 20, 21, 303, 320
Sultan III. Selim 22, 23, 24, 116, 296, 298
Sultan II. Mahmut 24, 61, 116, 297, 298
Sultan IV. Mehmet 19, 316

Sultan IV. Mustafa 24, 291

T

Tartaglia, Venedikli 105
Tekeburnu 81, 203, 204, 205, 209, 227, 229
Telemetre 112, 136
Tenger 17, 47, 48, 49, 50, 58, 79, 234, 235, 236, 254, 255, 259, 264, 268, 327
Top Arabacıları 112
Top Arabası 112
Topçular Tabyası 119, 179, 208, 281, 283, 284, 286, 311, 312, 327
Topçu Ateş Desteği 112
Turgut 81, 210, 211, 212, 213, 229, 231

U

Usedom, Amiral Von 73, 75, 195, 215, 225, 226
Uzunköprü 89

V

Valide Hatice Turhan Sultan (IV. Mehmet'in annesi) 19, 332
Vengeance 52, 67, 68
Vidalı Kama 113

W

Wherle, Yarbay 54, 64, 67, 70, 71

Y

Yavuz 41, 79, 203, 204, 205, 213, 214, 229, 231, 269, 314
Yeniçeri Ocağı 24
Yeniköy 194
Yenişehir 81, 203, 206, 214
Yıldız Tabya 32, 47, 48, 50, 59, 192, 259, 262, 264, 328, 329, 338, 339

BOĞAZ'IN FEDAİLERİ 2

Çanakkale Boğaz Muharebeleri'nde
Türk Topçusu

I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte kısa süre içerisinde Çanakkale Cephesi açılır. Hiç şüphesiz ki Çanakkale Boğazı'na donanma gücü ile bir saldırı yapılacağı herkes tarafından beklenmektedir. Bu yüzden Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı tabya ve bataryaların güçlendirilmesi, topçu düzeninin yenilenmesi, topçu eğitimine önem verilmesi gibi faaliyetleri hızlandırır.

Çanakkale Boğazı yerleştirilen toplarla, kurulan bataryalarla ve eğitim gören Türk askerleriyle hazır bir şekilde büyük günü beklemeye koyulur. Kozların paylaşılacağı gün olarak 18 Mart 1915 günü seçilir. Boğaz'ın Fedaileri bu büyük günde üzerine düşeni yapar ve "Çanakkale Geçilmez" haykırışlarını tüm dünyaya duyurmayı başarır.

Bu eserde topçu askerlerin yoldaşı, Çanakkale'nin geçilmezliğini sağlayan, Boğaz'ın her iki yakasında kurulan tabya ve bataryalara yerleştirilen toplar hakkında detaylı bilgilere ulaşabileceksiniz. Topçu birliklerinin en büyük sıkıntısı olan cephane eksikliğini her daim yaşayacaksınız. Topçu askerlerinin yaşamış oldukları hatıralara şahit olacaksınız.

Askerlerin eldeki topları koruyabilmek için başvurdukları sahte toplar hilesi ile adeta şaşkınlık yaşayacaksınız. Bir zamanlar Dünya'nın Yenilmez Armadası'nın daracak bir Boğaz'da çırpınına neden olan gazi topların günümüze kadarki hikâyesi karşısında ise içiniz burkulacak.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN: 978-605-4635-48-1

9 786054 635481